

Entre la incompatibilitat i la complementarietat: Un estudi de les
transicions sostenibles en el marc de la indústria tèxtil i de la
moda

Autor: Pau Roig Martinez

Tutor: Ricard Gomà

17/05/2024

Grau en Sociologia

RESUM EXECUTIU

En un context d'emergència climàtica, on els límits ecològics del planeta s'estan superant amb escreix, el model de producció lineal basat en l'extracció, la producció i l'eliminació n'és el principal responsable. Particularment, la indústria tèxtil i de la moda (ITM) està considerada com una de les més contaminants del món, intensiva en l'ús de aigua, sòls i químics (Franco, 2017). D'aquesta problemàtica emergeix una necessitat imminent per fer la transició envers models de desenvolupament més sostenibles i responsables amb els límits del planeta. Tot i la clara inclinació europea cap a una transició circular, altres paradigmes es mantenen en vigència i ofereixen solucions alternatives. En aquest punt, l'objectiu del treball és doble. Primerament, es pretén realitzar una anàlisi dels impactes ambientats de la ITM a Catalunya i al món. Seguidament, es vol analitzar les diferents alternatives i paradigmes per superar el model extractivista lineal.

Donats uns processos d'industrialització i modernització de la ITM, la producció en massa, i el conseqüent augment de la disponibilitat de la roba a preus assequibles han portat a una democratització del consum de roba. La creixent classe mitjana i el fenomen "fast fashion" han fet augmentar el consum de roba fent augmentar les preocupacions sobre els impactes ambientals i socials associats (EMF, 2017). A Catalunya, tot i la història destacada de la indústria tèxtil, la globalització i la deslocalització han afectat la seva presència local, fent que els impactes estiguin vinculats a la part final de la cadena de valor. Centrant-se en els impactes de la ITM associats a cadascuna de les etapes del cicle de vida dels teixits, s'ha pogut observar que totes les etapes generen impactes negatius que sovint s'externalitzen als principals països productors (Hartley et al., 2022). D'aquests impactes, tant ambientals com socials, destaquen l'intensiu consum d'aigua, sòl i petroli en la extracció de les matèries verges. El consum d'aigua és continu durant la major part del cicle de vida dels productes, on destaquen la pol·lució del medi per culpa de l'abocament indiscriminat d'aigües residuals i les emissions de GEH durant el transport del producte, les precàries condicions laborals dels treballadors i l'alliberament de microplàstics durant l'ús de la roba. Finalment, es destaca l'enorme volum de residus tèxtil que el consum desmesurat genera, gran part dels quals no es gestionen ni es tracten i acaben en abocadors del tercer món contaminant els països productors (Boykoff et al., 2021).

Per abordar aquesta problemàtica, la UE ha canalitzat els seus esforços a través l'economia circular (Comissió Europea, 2014; 2015; 2019; 2022; 2023). Aquesta comparteix el següent supòsit amb la teoria de la modernització ecològica: la crisi ecològica pot ser superada si es tanquen el cercles d'energia i de residus tot reduint la intensitat en l'ús de recursos i desmaterialitzant l'economia (Espluga i Lemkow, 2017; Geissdoerfer et al., 2017). No obstant, els partidaris del decreixement apel·len al qüestionament d'un creixement econòmic constant, afirmant que caldria reduir el consum i la producció per operar dins els límits ecològics del planeta (Kallis, 2018). Des del decreixement s'al·lega la falsedat del mite de la desvinculació, la qual no s'ha donat en cap cas i que no assegura una baixada absoluta en la intensitat ecològica de l'activitat econòmica (Jackson, 2011). Altrament, les crítiques a l'EC ofereixen una visió completa de les proeses i les mancances d'aquest paradigma (Corvellec et al., 2022), fet que ens fa pensar que una resposta unificada dels dos paradigmes seria una solució adequada i coherent.

En l'anàlisi conceptual de les dues teories he pogut concloure que malgrat que tots dos models contenen diferències no menyspreables, també comparteixen una sèrie de principis i objectius centrals (Ghisellini, et al, 2016). Essent assenyalat pel mateix autor, l'EC es podria entendre com una eina de transició cap a un model econòmic diferent, on el benestar quedi desvinculat del consum. Corregint les falles que l'EC no ha resolt, l'aposta política i social del decreixement ofereix un marc conceptual que transcendeix la tècnica i adopta una visió holística molt necessària i clau per a gestionar els reptes que l'ITM i la crisi climàtica global presenten. No obstant, tampoc podem caure en la incredulitat de negligir el potencial que ofereix l'EC a nivell d'innovació tecnològica i eficiència. Així doncs, donada la complexitat dels problemes ambientals, seria una imprudència abordar la qüestió de manera unidimensional i perdre la transversalitat de la problemàtica. Per tant, tot i les tensions entre els paradigmes exposats, el potencial d'afrontar els reptes climàtics amb una hibridació de polítiques decreixentistes i circulars és una possibilitat a contemplar

Així, la desvinculació relativa es podria assolir gràcies a les promeses tecnològiques que ofereix l'EC la qual no pot perdre de vista la necessitat de desenvolupar noves conceptualitzacions que s'allunyin de la prioritització de la sobreproducció. Mentrestant, l'EC ha de ser complementada amb polítiques que promoguin la desvinculació absoluta. Una desvinculació que ha d'anar acompanyada d'una redefinició de l'economia i dels

objectius que persegueix, d'una major redistribució dels recursos, i d'una identificació de les activitats econòmiques estratègiques que s'han de prioritzar o créixer, en contraposició a aquelles que han de decreïxer.

BIBLIOGRAFIA

- Boykoff, M., Chandler, P., Church, P., & Osnes, B. (2021). Examining climate change and sustainable/fast fashion in the 21st century: 'Trash the Runway'. *Oxford Open Climate Change*, 1(1), kgab003. <https://doi.org/10.1093/oxfclm/kgab003>
- Comissió Europea. (2014). *Hacia una economía circular: Un programa de cero residuos para Europa* COM/2014/398. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A52014DC0398>
- Comissió Europea. (2015). *Cerrar el círculo: Un plan de acción de la UE para la economía circular* COM/2015/0614. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/es/TXT/?uri=CELEX:52015DC0614>
- Comissió Europea. (2019). *El Pacto Verde Europeo* COM/2019/640. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>
- Comissió Europea. (2022). *EU strategy for sustainable and circular textiles* COM/2022/141. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0141> ; https://environment.ec.europa.eu/strategy/textiles-strategy_en
- Comissió Europea. (2023). *Circular Economy: New Tool for Measuring Progress*. Publications Office of the European Union. <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/measuring-circular-economy/circular-economy-new-tool-measuring-progress>
- Corvellec, H., Stowell, A. F., & Johansson, N. (2022). Critiques of the circular economy. *Journal of Industrial Ecology*, 26(2), 421-432. <https://doi.org/10.1111/jiec.13187>

- (EMF) Ellen MacArthur Foundation. (2017). *New Textiles Economy: Redesigning fashion's future*. <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/es/una-nueva-economia-textil>
- Espluga, J., & Lemkow, L. (2017). *Sociología ambiental: Pensamiento socioambiental y ecología social del riesgo* (2ª). Icaria.
- Franco, M. A. (2017). Circular economy at the micro level: A dynamic view of incumbents' struggles and challenges in the textile industry. *Journal of Cleaner Production*, 168, 833-845. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.09.056>
- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). The Circular Economy – A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production*, 143, 757-768. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048>
- Ghisellini, P., Cialani, C., & Ulgiati, S. (2016). A review on circular economy: The expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems. *Towards Post Fossil Carbon Societies: Regenerative and Preventative Eco-Industrial Development*, 114, 11-32. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.09.007>
- Hartley, K., Roosendaal, J., & Kirchherr, J. (2022). Barriers to the circular economy: The case of the Dutch technical and interior textiles industries. *Journal of Industrial Ecology*, 26(2), 477-490. <https://doi.org/10.1111/jiec.13196>
- Jackson, T. (2011). Prosperidad sin crecimiento: Economía para un planeta finito. En *Prosperidad sin crecimiento: Economía para un planeta finito*. Icaria.
- Kallis, G. (2018). *Degrowth*. Agenda Publishing; Cambridge Core. <https://doi.org/10.1017/9781911116813>